

Vec C-33/21

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

18. január 2021

Vnútroštátny súd:

Corte suprema di cassazione

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

21. december 2020

Navrhovateľky:

Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)

Odporkyňa:

Ryanair DAC

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Kasačný opravný prostriedok proti rozsudku Corte d'appello di Brescia (odvolací súd Brescia, Taliansko), ktorým sa zamietli odvolania podané Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (Národný inštitút poistenia proti pracovným úrazom, Taliansko, ďalej len „INAIL“) a Istituto nazionale della previdenza sociale (Národný inštitút sociálneho zabezpečenia, Taliansko, ďalej len: „INPS“) proti rozsudku Tribunale di Bergamo (súd v Bergame, Taliansko), ktorým boli zamietnuté ich žaloby, ktorými sa domáhali určenia, že je Ryanair DAC (ďalej len „Ryanair“) povinná podľa talianskej právnej úpravy poistiť 219 zamestnancov pridelených na letisko Orio al Serio (Bergamo, Taliansko) ako cestujúci personál.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Corte di cassazione (Kasačný súd, Taliansko) je vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania a musí určiť, či sa na zamestnancov leteckej spoločnosti so sídlom v Írsku, ktorí sú pridelení na domácu základňu nachádzajúcu sa v Taliansku, vzťahuje talianska právna úprava v oblasti sociálneho zabezpečenia.

V tejto súvislosti súdy nižšieho stupňa vylúčili, že táto letecká spoločnosť mala v Taliansku „pobočku“ alebo „stále zastúpenie“, čo bránilo uplatneniu pravidla obsiahnutého v článku 14 ods. 2 písm. a) bode i nariadenia č. 1408/71, podľa ktorého cestujúci personál prepravného podniku podlieha právnym predpisom členského štátu, na území ktorého sa takáto pobočka alebo stále zastúpenie nachádza.

Vnútroštátny súd sa však pýta na možnosť uplatniť na prejednávanej vec následné ustanovenie článku 14 ods. 2 písm. a) bodu ii pri výklade pojmu „osoba zamestnaná najmä na území členského štátu, v ktorom má bydlisko“ na základe kritérií stanovených Súdnym dvorom vo vzťahu k pojmu „miesto, kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu“ v zmysle článku 19 bodu 2 písm. a) nariadenia č. 44/2001.

Prejudiciálna otázka

„Má sa pojem ‚osoba zamestnaná najmä na území členského štátu, v ktorom má bydlisko‘ uvedený v článku 14 ods. 2 písm. a) bode ii [nariadenia č. 1408/71 v znení zmien] vykladať rovnakým spôsobom ako pojem (v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, právomoci a vo veciach individuálnych pracovných zmlúv [nariadenie (ES) č. 44/2001], ktorý článok 19 bod 2 písm. a) [tohto nariadenia], stále v oblasti letectva a palubného personálu (nariadenie Rady

(EHS) č. 3922/91), definuje ako ‚miesto, kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu‘ v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie uvedenej v odôvodnení?

Uvedené predpisy práva Únie

Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva (Ú. v. EÚ L 149, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35), najmä články 13 a 14

Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), najmä jeho článok 19 bod 2 písm. a)

Nariadenie Rady (EHS) č. 3922/91 zo 16. decembra 1991 o harmonizácii technických požiadaviek a správnych postupov v oblasti civilného letectva (Ú. v. ES L 373, s. 4; Mim. vyd. 07/011, s. 348)

Uvedené vnútroštátne ustanovenia

Článok 37 regio decreto-legge del 4 ottobre 1935, n. 1827 – Perfezionamento e coordinamento legislativo della previdenza sociale (GU n. 251 del 26 ottobre 1935 – Supplemento Ordinario n. 251), (kráľovský zákonný dekrét č. 1827 zo 4. októbra 1935 - Zlepšenie a legislatívna koordinácia sociálneho zabezpečenia – Ú. v. č. 251 z 26. októbra 1935 – Riadna príloha č. 251), ktorý stanovuje, že poistenie pre prípad invalidity, dôchodkové poistenie a pre prípady tuberkulózy a nedobrovoľnej nezamestnanosti sú povinné pre mužov a ženy akejkoľvek štátnej príslušnosti, ktorí dosiahli vek 15 rokov a nepresiahli vek 65 rokov a vykonávajú závislú platenú prácu.

Článok 1 decreto del presidente della Repubblica del 30 giugno 1965 n. 1124 – Testo unico delle disposizioni per l'assicurazione obbligatoria contro gli infortuni sul lavoro e le malattie professionali GU n. 257 del 13 ottobre 1965 – Supplemento Ordinario n. 0) (dekrét prezidenta republiky č. 1124 z 30. júna 1965 – konsolidované znenie ustanovení týkajúcich sa povinného poistenia proti pracovným úrazom a chorobám z povolania – Ú. v. č. 257 z 13. októbra 1965 – Riadna príloha č. 0), ktorý stanovuje poistnú povinnosť v INAIL v prípade pracovných úrazov osôb, ktoré „pracujú so strojmi, ktoré nie sú priamo hýbané osobou, ktorá ich používa, s tlakovými zariadeniami, elektrickými alebo tepelnými prístrojmi a zariadeniami ako aj osôb zamestnaných v továrňach, laboratóriách alebo v priestoroch pre práce, činnosti alebo služby, ktoré zahŕňajú používanie takýchto strojov, prístrojov alebo zariadení. ...“.

Článok 4 toho istého dekrétu spresňuje, že „poistenie sa vzťahuje na: 1) osoby, ktoré trvalo alebo dočasne vykonávajú platenú manuálnu prácu, a to pod vedením inej osoby, bez ohľadu na formu odmeny; ...“.

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 INPS a INAIL sa domáhali určenia, že spoločnosť Ryanair je povinná v súlade s talianskou právnou úpravou poistiť 219 zamestnancov pridelených na letisko Orio al Serio ako cestujúci personál v období od júna 2006 do februára 2010, pokiaľ ide o poistenie v INPS a v období od 25. januára 2008 do 25. januára 2013, pokiaľ ide o poistenie v INAIL.
- 2 Žaloba INPS bola založená na zisteniach kontroly, že pracovníci vykonávali svoju činnosť na talianskom území a na uplatnení článku 37 kráľovského zákonného dekrétu č. 1827/1935 a článku 13 nariadenia č. 1408/71.
- 3 INAIL zase zistila, že uvedení pracovníci boli zamestnaní v prevádzkovej základni nazvanej „crew room“, ktorá bola stabilne vybavená osobnými počítačmi, tlačiarňami, telefónmi a kancelárskymi regálmi obsahujúcimi služobné oznamy ako aj fax a z toho vyvodil, že títo pracovníci podliehajú povinnosti poistenia v INAIL podľa článkov 1 a 4 dekrétu prezidenta republiky č. 1124/1965 a článku 37 kráľovského zákonného dekrétu č. 1827/1935.
- 4 Tribunale di Bergamo (súd v Bergame) ako aj Corte d'appello di Brescia (odvolací súd Brescia) považovali žaloby INPS a INAIL za nedôvodné. Konkrétne Corte d'appello di Brescia (odvolací súd Brescia) po tom, čo dospel k záveru, že nebolo preukázané, že na všetkých 219 pracovníkov sa vzťahujú osvedčenia E101 predložené spoločnosťou Ryanair, pristúpil k určeniu zákona o sociálnom zabezpečení uplatniteľného podľa nariadenia č. 1408/71 a zistil, že všetci dotknutí zamestnanci boli prijatí na základe írskej pracovnej zmluvy, ktorá sa konkrétne riadila pokynmi prijatými z Írska, že práca týchto zamestnancov sa vykonávala počas 45 minút na území Talianska a počas zvyšku dňa na lietadlách írskej štátnej spoločnosti; odvolací súd tiež zohľadnil skutočnosť, že Ryanair nemala na talianskom území „pobočku“ alebo „stále zastúpenie“, ktoré právo Únie vyžaduje na stanovenie povinnosti poistenia v Taliansku.
- 5 Corte d'appello di Brescia (odvolací súd Brescia) sa okrem toho domnieval, že z hľadiska časovej pôsobnosti nebol uplatniteľný ďalší hraničný ukazovateľ vyvoditeľný z prítomnosti „prevádzkovej základne“ spoločnosti Ryanair na letisku Orio al Serio v zmysle prílohy III nariadenia č. 3922/91: predmetom uvedeného nariadenia je totiž harmonizácia technických požiadaviek a správnych postupov v oblasti bezpečnosti civilného letectva a iba po nadobudnutí účinnosti nariadenia č. 883/2004 v máji 2010, zmeneného nariadením č. 465/2012 sa uvedený ukazovateľ rozšíril na oblasť sociálneho zabezpečenia.
- 6 Pokiaľ ide o žalobu INAIL, Corte d'appello di Brescia (odvolací súd Brescia) rozhodol, že prípadnému uplatneniu kritéria „prevádzkovej základne“ na obdobie

nasledujúce po apríli 2010 bránil nedostatok skutkových okolností, ktoré by mohli preukázať, že toto kritérium je relevantné.

- 7 INPS a INAIL podali kasačný opravný prostriedok proti rozsudku Corte d'appello di Brescia (odvolací súd Brescia) na Corte suprema di cassazione (Najvyšší kasačný súd, Taliansko).

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 8 Skutkové okolnosti vo veci samej, ktoré sú upravené na vnútroštátnej úrovni článkom 37 kráľovského zákonného dekrétu č. 1827/1935 a článkami 1 a 4 dekrétu prezidenta republiky č. 1124/1965, patria do rozsahu pôsobnosti práva Únie, keďže sa týkajú určenia právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatniteľných na pracovníkov, ktorí sú zamestnaní spoločnosťou so sídlom v Írsku a sú členmi posádky aj medzinárodných letov s prevádzkovou základňou na letisko Orio al Serio.
- 9 Spor vo veci samej sa týka predovšetkým výkladu článkov 13 a 14 nariadenia č. 1408/71, ktoré bolo účinné do dňa (1. mája 2010), kedy nadobudlo účinnosť nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie po prijatí nariadenia č. 987/2009 16. septembra 2009.
- 10 Corte d'appello di Brescia (odvolací súd Brescia) vylúčil v prejednávanej veci uplatnenie hraničného ukazovateľa stanoveného v článku 14 ods. 2 písm. a) bode i nariadenia č. 1408/71, podľa ktorého osoby, ktoré patria k lietajúcemu personálu leteckej spoločnosti prevádzkujúcej medzinárodné lety a ktoré sú zamestnané pobočkou alebo stálym zastúpením, ktoré má táto letecká spoločnosť na území iného členského štátu, než je členský štát, v ktorom má sídlo, podliehajú právnym predpisom členského štátu, na území ktorého sa takáto pobočka alebo stále zastúpenie nachádza. Ako totiž Súdny dvor pripomenul vo svojom rozsudku z 2. apríla 2020, C-370/17 a C-37/18 (ECLI:EU:C:2020:260), na uplatnenie tohto ustanovenia je potrebné splnenie dvoch kumulatívnych podmienok, a to na jednej strane, aby dotknutá letecká spoločnosť mala pobočku alebo stále zastúpenie v inom členskom štáte, než je štát jej sídla, a na druhej strane, aby tento subjekt zamestnával dotknutú osobu.
- 11 Je však potrebné preskúmať aj možnosť vymedziť situáciu, o ktorú ide vo veci samej, v rámci ustanovenia uvedeného v článku 14 ods. 2 písm. a) bode ii, podľa ktorého „... ak je osoba zamestnaná najmä na území členského štátu, v ktorom má bydlisko, podlieha právnym predpisom tohto štátu aj vtedy, ak podnik, ktorý ho [ju – *neoficiálny preklad*] zamestnáva, nemá sídlo alebo miesto podnikania alebo pobočku alebo stále zastúpenie na tomto území“.
- 12 V priebehu konania vo veci samej sa totiž zistilo, že: 1) na letisku Orio al Serio existovala „prevádzková základňa“ leteckej spoločnosti, ktorá slúžila na riadenie a organizáciu práce personálu 2) táto základňa bola vybavená počítačmi, telefónmi, faxom a regálmi na uchovávanie dokumentácie týkajúcej sa personálu

a letov; 3) priestory používal všetok personál spoločnosti Ryanair na prípravné a následné činnosti každej smeny; 4) v tejto základni mal pracovať personál dočasne nespôsobilý na let; 5) na tomto mieste mal personál svoj referenčný bod v osobe „supervisora“, ktorý koordinoval posádku, 6) „supervisor“ kontroloval personál a v prípade potreby zvolával disponibilný personál vo svojom obydli, ktoré nemohlo byť vo väčšej vzdialenosti než jedna hodinu cesty od letiska.

- 13 Vzhľadom na tieto skutkové okolnosti treba určiť, ako sa má vykladať pojem „osoba zamestnaná najmä na území členského štátu, v ktorom má bydlisko“, pričom treba zohľadniť, že ide, ako je spresnené v článku 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71, o „osobu, ktorá patrí k cestujúcemu alebo lietajúcemu personálu podniku, ktorý si prenajíma alebo na svoj vlastný účet prevádzkuje medzinárodnú prepravu cestujúcich alebo tovaru po železnici, ceste, letecky“.
- 14 Znenie tohto ustanovenia vyžaduje, aby si overilo, či je zamestnanie prevažne vykonané na území určitého členského štátu; na tento účel nie je rozumné zohľadniť štátnu príslušnosť lietadla, v ktorom člen posádky pracuje a považovať toto lietadlo za národné územie štátu, v ktorom je zaregistrované, čím dochádza k zhode medzi miestom, kde je osoba prevažne zamestnaná a miestom štátnej príslušnosti lietadla.
- 15 Takýto výklad sa nezdá byť správny, pretože ide o členov posádky, ktorí nevyhnutne pracujú prevažne na palube lietadiel; okrem toho ustanovenie článku 14 ods. 2 písm. a) bodu ii predstavuje výnimku z kritéria miesta, kde má zamestnávateľ svoje sídlo. Miesto, kde je pracovník prevažne zamestnaný by sa pravdepodobne malo vykladať ako miesto, kde vykonáva podstatnú časť pracovnej činnosti, ktoré sa má chápať ako miesto, v ktorom alebo z ktorého v skutočnosti vykonáva podstatnú časť svojich povinností voči svojmu zamestnávateľovi, ale bez časti povinností vykonávaných na palube lietadla, keďže toto miesto by sa nakoniec zhodovalo s miestom uvedeným v článku 14 ods. 2 písm. a), kým toto ustanovenie tvorí z neho výnimku (ako je to zrejme z výrazu „výhrady“ [avšak – *neoficiálny preklad*]).
- 16 Zdá sa, že účel ustanovenia má spočívať, pokiaľ ide o určenie rozhodného práva sociálneho zabezpečenia, v potrebe uprednostniť v súvislosti s hraničným ukazovateľom vzťahujúcim sa na miesto, kde má zamestnávateľ svoje sídlo, kritérium miesta, kde sa skutočne vykonávajú podstatné úlohy pracovnej činnosti, čo je riešenie, ktoré zabezpečuje lepšiu účinnú kontrolu zo strany inštitúcií zodpovedných za dodržiavanie opatrení sociálneho zabezpečenia, ich plnú funkčnosť a lepšie využívanie sociálnych dávok dotknutými osobami.
- 17 Tento účel môže byť dosiahnutý výkladom pojmu „osoba zamestnaná najmä na území členského štátu, v ktorom má bydlisko“, založenom na rovnakých kritériách, ako sú tie, ktorými Súdny dvor, stále v oblasti letectva a palubného personálu, vyložil pojem „miesto, v ktorom zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu“ uvedený v článku 19 bode 2 písm. a) nariadenia č. 44/2001.

- 18 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor v bode 57 rozsudku Sandra Nogueira a i. (C-168/16 a C-169/16, ECLI:EU:C:2017:688) vyhlásil, že – pokiaľ ide o definíciu pojmu „miest[o], kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu“ v zmysle článku 19 bodu 2 písm. a) nariadenia č. 44/2001, – že kritérium členského štátu, v ktorom pracovník vykonáva obvykle svoju prácu, sa musí vykladať široko (pozri analogicky rozsudok z 12. septembra 2013, Schlecker, C-64/12, EU:C:2013:551, bod 31 a citovanú judikatúru).
- 19 V tomto rozhodnutí, ktoré sa tiež týka pracovníkov zamestnaných ako členovia posádky leteckej spoločnosti, Súdny dvor uviedol, že súd členského štátu, „... ak nie je schopný určiť jednoznačne „miest[o], kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu“, musí identifikovať „miesto, z ktorého“ tento pracovník vykonával v zásade povinnosti voči svojmu zamestnávateľovi a to prostredníctvom hľadania a vyhodnotenia súboru indícií, táto metóda umožňuje zohľadňovať všetky prvky, ktoré charakterizujú činnosť pracovníka, ale takisto predchádzať tomu, aby taký pojem, akým je „miest[o], v ktorom v ktorom alebo z ktorého pracovník obvykle vykonáva svoju prácu“ nepredstavoval umelo vykonštruované miesto alebo neprispel k realizácii stratégií obchádzania (pozri analogicky rozsudok z 27. októbra 2016, D’Oultremont a i., C-290/15, EU:C:2016:816, bod 48 a citovanú judikatúru).
- 20 Okrem toho, Súdny dvor, pokiaľ ide o osobitosť pracovných vzťahov v odvetví dopravy, v rozsudkoch z 15. marca 2011, Koelzsch (C-29/10, EU:C:2011:151, bod 49) a z 15. decembra 2011, Voogsgeerd (C-384/10, EU:C:2011:842, body 38 až 41) uviedol viacero indícií, ktoré môžu zohľadniť vnútroštátne súdy: učiť, v ktorom členskom štáte sa nachádza miesto, z ktorého pracovník vykonáva svoje úlohy týkajúce sa dopravy, miesto, kam sa vracia po vykonaní úlohy, dostáva pokyny k úlohám a organizuje svoju prácu, ako aj miesto, kde sa nachádzajú pracovné prostriedky vrátane miesta, kde majú základňu lietadlá, na palube ktorých sa obvykle vykonáva práca..
- 21 Za týchto podmienok bol spor vo veci samej prerušený a vyššie uvedená prejudiciálna otázka bola predložená Súdnemu dvoru.